

ШУМАДИНКА,

Л И С Т Ъ З А

КНЪИЖИВНОСТЪ, ЗАБАВУ И НОВОСТИ.

ТЕЧ. VI.

Овај листъ излази сваке Суботе. Цена е одъ 1. Апр. до нове године 18 гр. За огласе плаћа се 3 кр. ср. одъ врсте за едан-путъ а 5 кр. ср. за трипутъ.

№ 55.

ПОГОДОПИСНО СЛОЖЕНІЕ МЪСЕЦА ЮНІА 1857. ГОДИНЕ У СЕРБИИ.

У Београду 1. Авг. — У минувшој години основано погодописно заведеніе усавршава се, и станице су се њгове умножиле са десетъ нови одъ времена поднешеногъ второгъ извѣстія о радњи њговой у „Србскимъ Новинама“. Као што е тамо пре полъ године речено, у почетку мыслило се двадесетъ станица основати, снабдѣвене са свима погодописнымъ оруђама, за нашу земљу и за постиженъ постављене цѣли за нужна нађењемъ. Међутимъ одъ овогъ се плана одустати морало, на мало времена по полученымъ извѣстіяма, причиномъ томъ, што су естествена својства нашегъ отечества одъ едногъ до другогъ предѣла, на саразмѣрно тесномъ простору, збогъ географичкогъ положеня и геологичкогъ вида, разновиднја него у многој другој европској земљи равне површине. Побуђенъ наведенимъ естественимъ одступањима, наумимъ најважнји за наше поднебје део погодописны сматрана разширити, те тако къ првацимъ числу одъ 20 подпуни станица додамъ јошть и 10 нови само съ кишомѣромъ снабдѣвены, понаѣмъствивши њи уде-сно између станица првогъ реда.

При предузетомъ распореду погодописны станица ние се толико просторна величина у обзиръ узети могла, колико обрадљива способностъ земљишта и степенъ населености поедини крава наше постојбине: зато су станице у Поморављу и Краини почесте а у Старомъ Влау и Браничеву рѣдке. У последњимъ краю подигнута станица у Загубици текъ е овога мѣсеца съ кишомѣромъ опите чинити одпочела. Уобщте пакъ узевши станице су наше и по величини површине земљъ згодно распоређене, пакъ ако бы у овомъ смотреню штогодъ и пожелити было, то се неуспѣхъ единствено оскудости способны и ревностни погодописателя, као и томъ обстоятельству приписати има, што бы многе точке сматрана, одъ поштански линія поудалѣно лежећи за писмени саобраштај врло неперепоручителне быле.

У последњимъ извѣстію, изложивши радню 20 наши погодописны станица, казали смо; да ни едне земљъ у Европи нема, у којој бы мрежа точнѣ сматрана гушћа была него што е у нашој земљи, данасъ пакъ са додаткомъ 10 новы станица получава горнѣ потврѣнѣ и ячѣй обстанакъ. — Француска брои 40 станица, дакле на 240 њ миља едну; Аустрија 100, или на 120 миља едну; Пруска съ Ханверомъ, Мекленбургомъ и Олденбургомъ брои 60

дакле на 100 миља едну; Виртембергъ 6 или на 60 миља едну, а Белгія 12, кое чини 44 миља за сваку станицу. — Кодъ насъ быће скоримъ 20 станица првогъ реда или на 40 миља по една а са 10 второгъ реда имамо већъ на 27 четвороугольни миља по едну точку сматрана. У свимъ овдѣ наведенимъ земляма станице су прилично по размѣру површногъ протезаня земљишта распоређене, премда не онако згодно као кодъ насъ што су, а у сусѣдномъ намъ царству јошть сасвимъ неправилно; ерѣ докле оне у Ческой, Горној и дољној Аустрији, Тиролској, Штаерској и Краинској изобилую у Галицији и Ломбардији съ Венециомъ мало њи има, у Бановини само една, у Ерделю свега четири, а у Войводству србскомъ нема ни едне. У Унгарији нагомилане у словачкимъ кршевима, прередке су у пустарама између Подунавля и Потисля а тако исто и у питомой Панонији.

Обширно излаганѣ послованя погодописны станица нашегъ отечества чува се за особеный научный лѣтописъ, али поедине мѣсеце са својственимъ, одъ общтегъ правила одступаюћимъ, појавима естественимъ помођу дневны листова нашимъ саграђанима саобштивати за дужность држимъ. Сасвимъ чудновата својства имао е и прошлый овогодишнѣ мѣсець Юнѣ, пакъ зато ћемо у њму получене податке у овомъ листу едну за другимъ изложити.

1. Топлота воздуха.

(по стораздѣльномъ топлотомѣру.)

Брой	Станица.	найвиша.	найнѣжа.	средн.
С т е п е н ѣ њ				
1.	Њготина	25.27	18.12	21.70
2.	Београдъ	22.69	15.75	19.22
3.	Пожаревацъ	21.88	15.02	18.45
4.	Алексинацъ	21.93	14.85	18.39
5.	Убъ	23.93	12.27	18.10
6.	Паланка	22.50	13.57	18.04
7.	Крушевацъ	22.17	13.90	18.03
8.	Шабацъ	20.78	15.25	18.01
9.	Карановацъ	20.40	14.95	17.67
10.	Крагуевацъ	20.18	14.92	17.55
11.	Валѣво	21.12	12.70	17.41
12.	Гургусовацъ	21.07	13.65	17.36
13.	Ягодина	20.95	13.17	17.06
14.	Лозница	20.17	14.83	16.55
15.	Иванѣвица	22.73	11.82	16.27
16.	Ужице	20.47	11.70	16.08
17.	Рашка	17.93	12.38	15.15
18.	Деспотовица	18.07	11.32	14.70
Сербія		21.13	13.95	17.54
у години 1856.		24.70	16.93	20.81
		-3.57	-2.98	-3.27

стављенимъ станицама нису заступљени: Майданпекска и Зайчарска, прва зато, што збогъ званичногъ путовања Г. инженирѣ Ханткенѣ извѣстїе до данасъ послати не могао, а втора изъ узрока, што јошть подпуна не, ербо су за њу опредѣлена бывша оруђа у стару Србию послата.

Судећи по податцима изъ десетогодишњегъ искуства у Београду полученымъ и 23.34° за средню топлоту за Юнїю износењимъ, био е овай мѣсець у текућој години необычно хладовитъ: са 18% исподъ среднїхъ вредности. Подобне нагле промѣне у лѣтнимъ мѣсецима врло су рѣдкѣ и догодило су се у подобној мѣри само у годили 1816. у западној Европи, а по казивању Г. погодописателя Спиридона Поповића прорекли су подобну годину старе Ере јошть пре Воскресенїа за Србию.

Међутимъ кодъ насъ примѣнено пониженѣ температуре воздуха у Юнїю у западној Европи мѣста нашло не, као што слѣдећїй прегледъ показуе.

Француска год. 1857. 18.34°; 13 год. 17.98°
Нѣмачка „ „ 16.57°; 10 „ 15.83°

У Француској био е дакле овогодишнїй Юнїй са 2%, а у сѣверозападној Германїи са 4½% топлии него у средню руку. Сѣверна часть Французске имала е исту топлоту као и мы, т. е. 17.58%.

Познато е нашимъ читателѣма изъ извѣстїа погодописногъ за Декемврїй у новинама обљоданѣны, да Г. Владимирѣ Јовановићѣ, правителственый Економѣ у Топчидеру, температуру извора исподъ цркве у истомъ мѣсту бљежи. Получени податци у Юнїю ови су:

Данъ	Топлота живе воде	
	у Юнїю	у Декемвру
1—10.	12.92°	15.02°
11—20.	8.92°	13.88°
21—30.	7.50°	14.00°
Цѣо мѣсець	9.53°	14.30°

Преко цѣле зиме и пролећа имао е тамошнїй кладенаць непромѣну скоро топлоту одъ 14°, съ наступившимъ лѣтомъ почела е вода хладнѣти у толикомъ степену, да е у последној трећини Юнїа мѣсеца вода текъ пола оне топлоте имала, коју е у почетку Декемврїа показала была. — Съ почеткомъ идуће весни започеће Г. Димитрїе Богичевићѣ, учитель Баньскїй и мой негдашнїй Крагувачкїй саученикъ, топлоту кладенца у Баньи преко пута одъ купатила бљежити, а съ временомъ изплеще се мрежа подобны сматрания и далѣ.

II. Станѣ неба.

Брой	Станица	Д а н а		
		ведры	полу.	прозрачны
1.	Пожареваць	9	—	11
2.	Гургусов.	7	5	4
3.	Паланка	7	5	7
4.	Рашка	6	2	7
5.	Крушеваць	6	—	7
6.	Шабаць	5	6	11
7.	Ягодина	5	4	8
8.	Вальво	4	—	26
9.	Карановаць	3	14	13

10.	Алексинаць	3	7	7	13
11.	Београдъ	2	3	20	5
12.	Нѣготина	1	9	9	11
13.	Убъ	1	4	23	2
14.	Деспотовица	1	3	19	7
15.	Крагуеваць	—	11	6	13
16.	Иваньица	—	4	13	13
17.	Ужице	—	2	26	2
18.	Лозница	—	—	24	6
Сербїа		3	5	13	9
у години 1856.		11	—	16	3
у Беогр. одсѣкомъ		12	—	16	2

Ведрине плавогъ неба были смо у овогодишнїмъ Юнїю желњи; будући е текъ една четвртина одъ обичны дана забельжена (у год. 1848 было иѣ 18.). Како са топлотомъ воздуха тако и са ведриномъ могла бы ланьска година за средню важити, пакъ сравниваюћи обе увѣравамо се, да е у текућој прерѣдко ведрине показало се, облачны дана предоста, а прозрачны као и пређе. У цѣлой Француској брои се на 9 дана облачны у Юнїю, ове пакъ године было иѣ само 6, дакле са 3 дана манѣ у восточној Европи.

III. Воздушни повви.

Брой	Станица	вѣтаръ.	грмавъ	градъ.	магла.
1.	Гургусоваць	27	5	—	—
2.	Паланка	19	8	—	2
3.	Карановаць	16	9	—	1
4.	Шабаць	15	7	—	—
5.	Крагуеваць	14	5	—	1
6.	Ужица	13	6	26-гъ	1
7.	Убъ	11	8	—	—
8.	Лозница	9	6	11-гъ	1
9.	Нѣготина	9	4	—	—
10.	Вальво	7	7	21-гъ	—
11.	Београдъ	7	6	22-гъ	—
12.	Алексинаць	4	5	—	1
13.	Иваньица	3	7	—	—
14.	Пожареваць	3	5	—	—
15.	Деспотовица	2	6	21-гъ	8
16.	Ягодина	—	4	22-гъ	—
17.	Рашка	—	2	—	—
18.	Крушеваць	—	1	—	1
Сербїа		9	6	—	—

Вѣтра е у овомъ мѣсецу свакогъ трећегъ дана было, т. е. горнякъ е дувао 4 пута, маджараць 3 путъ а кошава 2 путъ. Ноћу између 21. и 22. владала е у цѣлой земљи яка и опасна олуя. Овай дѣо погодописны сматрания као да се строго не узима, али у пропису стои да се и дани съ вѣтровима и дотичнымъ правцима назначавая не усвоиваяјући за такове само разлађуюће вѣтропире, коѣ пѣсницы зефирима називая.

Грмљавине е было нешто рѣђе, и то са еднимъ даномъ него ланьске године, иако е у овай манѣ кишни дана забљежено. — Града е было осимъ именованы мѣста и у Баньи 11-гъ, као и у Тополи 2. и 25. у рѣчи стовѣгъ мѣсеца. Признати дакле изъ поднешены извѣстїа морамо, да е градъ, овай неумитнїй бичъ за землѣделца, трећину нашегъ отечества ове године поодио, задржавши до душе доста благїй значай, а ланьске го-

дне никако га не ни било. — Магла е најчешће владала у Любови, крозъ 17 дана, у Деспотовици крозъ 8 и у Чачку крозъ 4 дана, у другимъ мѣстима или никако или само по еданъ данъ. (Продужиће се.)

П у т о в и С у д б и н е.

(Продужено)

Срце и душа Волянина потрешена е тимъ появомъ, као некимъ волшебнимъ ударомъ. Највише удовољство и најжешћи боль колебали су наизменце њне прси. Безъ мицаня, и као занета у безпредѣлномъ усхићеню сматраше она красногъ бегунца, и за кратко време осети, да јој све с ле малаксаше. Зачућено притрчи млади странацъ къ њојзи и привати е, да не падне на земљу. Она дође къ себи подъ пламенитимъ пољубцима њговымъ, и сладка туга и неописано чувство завело е њну душу, кадъ е младогъ странца сасвимъ изблиза у очи погледала; но исто е тако и странацъ био у неописаномъ усхићеню, кадъ е дивну дѣвојку у наручю држао, и кадъ е осетио силно куцанѣ њнога срца. Пламенито њгово око потражило е њно око; но она е очи склопила; она е мислила, да е отишла у небесне предѣле: „О Богови,“ шепташе она полако; „дайте садъ да умремъ, у живота могъ најслађемъ тренутку!“

„Немой тако говорити, предивна дѣвојко!“, одговори странацъ, кои е ове полако произнешене рѣчи разумѣо. „Богови были бы свирѣпи, не према теби, него према людима, кадъ бы твою молбу услшали. Ти ваља да живишь, прекрасно створенѣ, да усређаванѣ и само сређно да будешъ; ерѣ коме е сређа у део пала, да у твојој околини пребыва, тай мора јошть на земљи назирати милине райске. Па и я, кои самъ пре едногъ часа јошть, био погруженъ у суморной туги и очајню, я благодаримъ небу, што ми е послало ужасни данъ несређе, кои ме е збаціо съ врлетне висине мое славе; ерѣ безъ тога никадъ као бѣдни бѣгунацъ небы заблудіо у ову планинску долину, и никадъ тебе небы видіо, анђелско и предивно створенѣ!“

Тада отвори Воляна свое пламенито око и погледи младића съ таковимъ изразомъ, кои е задирао у дубльнчу њгове душе. „Немой благосияти случай, бѣдни странче, кои те е овамо довео,“ рекне она њму гласомъ, изъ когъ се довольно могао увидити боль, и тежка борба између немиле дужности и пламените любви, „ахъ, кадъ бы ти знао“ — — —

Она сама пресече свой говоръ, ерѣ она се уплашила, да е већъ сувише прекорачила свое опредѣленѣ; и да му се већъ сувише издала и исказала. Младићъ е ню рѣаво разумео. Онъ е мислио, да њојзи њгово присуство доноси опасност или срамоту и бруку; ерѣ онъ се сећао речи, кое му е она изговорила, кадъ ю е замолио за конакъ и склониште. Зато испіе онъ брзо напятакъ, кои му е она донела, пружи јој свою руку и рекне: Съ Богомъ, прекрасна дѣвојко, и фала ти на твоје подарку! Я те нећу никадъ, ахъ! никадъ заборавити! Ма у кои край света да ме однесе олуина мое бѣде — твой ће ми дивни ликъ вавекъ трептити предъ очима, и мислиће ми довека бити у овој долини! Сећај се и ты по-

некадъ бѣдногъ бѣгунца, и — буди сређна! Нека те небо благослови! —

Тронута Воляна не више могла противстати гласу любви и сажалѣня. Знајући, да е несређни овай бѣгунацъ пропао, ако у руке падне служителѣма светога храма, и да га она онда неможе више избавити, заустављала е полазећегъ њжномъ силомъ и рекла му е: „Остани овде, красни младићу; ти ћешъ извѣстно пропасти, ако изъ ове куће изађешъ. Ты си единствено подъ мојомъ заштитомъ безбѣданъ. Непріятельи кое ти непознаешъ, и кое ты никадъ увредіо ниси, мотре на сваки твой коракъ, да те улове у мрежама извѣстне смрти! Ты се дивишь и сматрашь ме съ двоумлѣнѣмъ, тражећи, да ти разяснимъ ове неясне, страшне рѣчи. О, немой ништа више зактевати, да ти кажемъ; мой е езикъ везанъ, я ти не смемъ казати. Но вѣруй ми, повѣри се мени, — я ћу те избавити!“

„Ко си ти, високо и таинствено створенѣ?“ рекне странацъ. „Тя ме као некомъ чаробномъ силомъ за околину твою прикивашъ, да те морамъ безусловно и слепо слушати. О, кажи ми ко си ти, преобдарени анђеле.“

Воляна обазре се у силномъ узбуђеню на страну и сузе јој потекоше низъ разжарено лице. „Ахъ я се не смемъ ни њму повѣрити,“ говораше она у себи, ако нисамъ рада да уништимъ овай приятни санъ, кои ме тако усређава. Да зна овай младићъ, ко самъ я и каквомъ самъ се позиву посветила, — онъ би ужаснутъ изъ мое околине похитао, и онда бы се разкинула лепа свеза, коимъ е њжна любовь наша срца неодолимомъ силомъ обавила. — Не, најпре га морамъ я сасвимъ и съ нераздойнимъ ружичнимъ оковима за мене привезати, пре него што ћу му тайну мою одкрити; онъ мора бити мой, безусловно мой, тако, да га ни небо ни адъ одъ мене одтргнути неможе, — и онда текъ смећу му дигнути завѣсу съ очию. И окренувши се опетъ младићу, рекне му: „Мени е име Воляна, я самъ дѣвојка усамлѣна, безъ отца и майке, и живимъ подъ заштитомъ планинаца овога предѣла. Немой ме ништа више пытати нити далѣ што изтраживати, ако ниси радъ, да се на те срдимъ; ако самъ ты иоле мила, ти ми се морашъ повѣрити; я ћу те овде прикрити, докъ опасностъ прође. Можда ћу за седамъ дана бити у станю, да ти могу савршену слободу дати“

„Не, никадъ ты то нећешъ моћи учинити,“ одговори странацъ съ изразомъ највеће туге и чезнѣ, „я ћу довека твой заточеникъ бити; ерѣ ты си мое срце оковала привлачномъ силомъ неодолиме любви!“

Воляна се насмене и мане му рукомъ, да за њомъ пође. Она га одведе у едну другу собицу, у кою е само крозъ еданъ прозорчићъ съ решеткомъ улазіо воздухъ и светлостъ. Овде му она намѣсти постелю, и послужи га руйнимъ виномъ. „Буди овде слободанъ, као у твојој собственој кући,“ рекне му она, пруживши му чашу, у мени ћешъ за цѣло наћи благогъ тавничара.“

„Да ми е никадъ неизји изъ ове тавнице,“ одговори младићъ, или, да ми е баръ свакадъ у ню повратити се, догодъ ме твоје пламенито око у њојзи осенява; ерѣ сладко е овакво сужанство!“

„Ко зна да л' ти небы ови окови привил' после несносни постали, кадъ бы те я хтела за вавекъ оковати?“ одговори Воляна. „Немой ми ништа на то одговорити. По истеченю 7 дана, кадъ получишь твою свободу, я ъу ти можда о томе озбыльно пытанъ предложити. Донде ће се много кошта важно рѣшити. Садъ пакъ кажи ми, племенити младићу, ко си ти? Мени баръ, коя те е гостолобиво примила, и коя те заштићавала, нећешъ ово пытанъ замѣрити!“ (Продужиће се.)

М р в и ц е.

— Паганини оставио е одной своіой сестри 60.000 а другой 75.000 франака, матери пензію одъ 1200 франака годишнь, а тако исто и жени, сыну пакъ осимъ оставлогъ иманя, оставио е 4 милиона франака у готовомъ новцу.

— Кадъ су Паганина пытали, знали онъ, да е првй виолиниста у свету, одговорио е: „Я незнамъ да самъ првй, али знамъ, да е Липинскій другій.“

— Кажу, да е Паппенхаймъ, кои е быо Генералъ у тридесетогодишньмъ рату, пре битке кодъ Лицена тако предстоѣу му смръ предвидіо, да се е сву ноћъ богу молио, и кадъ е сутраданъ одъ неприятельске стране тешко ранѣнь быо, препоручіо е свою жену и децу богу и цару, и при последньимъ издисаима запытао: „Бсу ли наши побѣдили?“

— Петаръ Великій, царъ рускій, за когъ знамо, да е многе занате знао, зарадіо е единомъ неколико рубала са своимъ занатомъ и донео ій царицы съ речма: „ево, ово самъ я зарадіо са зномъ моимъ, и знай, да бы те и онда ранити могао, кадъ небы царъ быо.“

— Кадъ е славный енглескій адмиралъ Хавке дете быо, одведе га отаць на обалу морску, покаже му да е то море и рекне, „я се надамъ сыне: да ћешъ ты капетанъ морскій быти, и да ъу я то доживити.“ „Та кадъ небы адмиралъ быо и кадъ се небы надао, да ъу баръ кадъ тадъ постати, небы никадъ на море ступіо“ одговори дете

— Хайнрихъ IV. краль французскій дуго се препирао са посланикомъ шпанскимъ о некој државной ствари: и рекне му „ако краль, вашъ господаръ, неуехте одъ започетогъ правца одустати, я ъу на оружъ скочити и за неколико дана ето ме у Мадриду“. „Зашто небы вы дошли“ оговори посланикъ „кадъ е и Франць I. у Мадриду быо“. (Онъ е доиста быо али не као побѣдитель већ као заробљеникъ).

— Пытали су едиогъ просіяка Юду, шта ће кћери своіой, за миразь дати, а онъ одговори: „да ъу іой две провинціе, и то Прайску и Поморанску, еръ я тамо іошь просіо нисамъ.“

— Кадъ е Хайнрихъ IV. краль французскій едиогъ дворянина у ритерство производіо и овај предъ нѣмъ клечећи, рекао му: „Ваше величество, я нисамъ те милости достоянь“ одговори краль: „я знамъ и увѣренъ самъ да ниси достоянь, али шта ъу, кадъ су ме сви твои познати окупили, да те за ритера произведемъ, и зато нѣима, а не меня можешъ благодарити.“

— Едну девойку нису пытали родители, оћели она за оногъ момка, когъ су іой наменули, поћи, већ они сами заключе уговоръ и девойку одведу на венчанъ. Кадъ е ню парохъ предъ олтаромъ пытао, оћели она за тогъ момка поћи, одговори она простосрдечно „вы сте господине попо заиста првй, кои ме пытате оѣу ли за нѣга поћи, еръ ме нико о томе пытао ніе; па кадъ неможе быти докъ се я непытамъ и неуехтемъ, то я одговарамъ, да оѣу и да имамъ волю за тогъ момка поћи.“

— Пре неколико година украде еданъ лоповъ одъ едиогъ трговца пуно буре харинга. Полиція га увати и да суду на осућенъ. Судъ позове оштећеногъ и упыта ели му лоповъ іошь што украо. „Та есте“, одговори онъ, „пре ми е украо фирму, и донео е мени да прода, рекавши ми томъ приликомъ, да ъу ту стваръ я болъ него онъ употребити моћи.“

— Славный Райнхолдъ Форстеръ, кои е са славнымъ морепловцемъ Кокомъ светъ обплвио, за време бавленя свогъ у Берлину представи се кралоу, и безъ да му е краль рекао да седне, узме столицу и седне. Кралоу се то у чини продрзливо и упыта га, ели онъ іошь когъ краля видіо? а онъ одговори: „Бсамъ ваше величество, и то четири дивля, а три изображена.“

М а л и ц е.

— Неразуманъ и несмысленъ чуди се измени оны стварій на свету, кое су природно томе подложне.

— Гладке речи и велика обећаня силно дѣйствую на прсте и слабоумне люде.

— Велика е слабость кадъ ко оныма вѣруе, коя су као лаже познати.

— Разуманъ и чисте савѣсти човекъ нити слуша лажна доношена, нити мари за нѣ.

— Тешко неправедномъ кадъ га правда за уши счепа.

— Инація подобанъ е тврдоглавомъ коню, когъ што више на тереть потежемо, толико већма трчи, донъ се неумори.

— Зависть има едно добро у себи, а то е, што мучи и гризе завидливогъ.

— Срце дечиѣ подобно е артии, на којой се свашта написати може, али не избрисати.

— На шалу и смей окретати оно, што ніе за шалу и смей, и свачему недостатакъ налазити, а немоћи самъ ништа болъ учинити, то е свойство будала' а не паметны людій.

— У комъ су годъ народу поглавари учени, ту наука и изображенъ велику важность имаю, а гди нису, тамо учени као и да нису живи.

— Кои се пре ручка показуе зао, а после ручка добаръ, тай се може злымъ назвати, еръ правда и добродѣтель нетреба да зависе одъ случая.

Београдъ 10. Авг. Сутра ће друштво младежи наше првй путъ као самостално представляти „Владислава краля Бугарскогъ.“